

*INFO trimestral del Parc
Natural de Penyagolosa
Nº5 Gener-Març 2019*

el Gegant

01

**LES RATES PENAS-
DES DEL BOSCH**

Equip de seguiment de
fauna - VAERSA

02

**NOTICIES DE LA
NATURA:
GENER - MARÇ
2019**

04

**LA FITXA:
L'ÀGUILA REIAL**

05

**EL
MANTENIMENT
DEL PARC**

Els treballs de la brigada

06

**EDUCACIÓ
AMBIENTAL**

Activitats en el parc

07

**MAS DE
SANAÛJA,
MUNTANYA
PÚBLICA**

Les rates penades del bosc

Equip de Seguiment de Fauna - VAERSA

Un dels grups de fauna menys coneguts és sens dubte el de les rates penades. D'hàbits nocturns, no són poques les llegendes atribuïdes a aquests mamífers voladors, les quals els han fet mereixedors d'una injusta mala fama que res té a vore amb la realitat. Al contrari, aquests animals exerceixen una labor fonamental en l'equilibri dels ecosistemes, i en concret la seua labor com a insecticida natural és tremendament beneficiosa, resultant ser uns excel·lents aliats dels agricultors.

Al Parc Natural de Penyagolosa podem trobar diverses espècies de rates penades, algunes d'elles estretament lligades als ecosistemes forestals, que ací es mantenen en un excel·lent estat de conservació. Una d'elles, la **rata penada orelluda daurada** (*Plecotus auritus*), bé poguera ser la més emblemàtica d'aquest espai protegit, ja que no es coneixen altres poblacions en tota la Comunitat Valenciana, la qual cosa demostra l'alt valor que tenen aquests boscos com a refugi per a aquest carismàtic animal. Una altra espècie interessant és el **nòctul menut** (*Nyctalus leisleri*), el qual també ha sigut detectat en algunes de les caixes-refugi col·locades en diversos racons del parc, com Lloma Belart o Teixera. Aquest quiròpter mereix un reconeixement especial, ja que es tracta d'un migrador de llarga distància, la qual cosa significa que alguns d'aquests exemplars, procedents de llunyanes regions centreeuropees, triarien cada any les masses boscoses de Penyagolosa per a establir-se durant un temps, principalment a l'estiu i tardor. Finalment, és necessari així mateix destacar la presència al Parc Natural de la **rata penada de bosc** (*Barbastella barbastellus*), per tractar-se d'una espècie amenaçada a escala europea els últims reductes de la qual són les zones forestals de qualitat.

És un vertader luxe comptar amb àrees boscoses tan ben conservades com aquesta en el nostre territori, i la presència d'aquests fascinants animals nocturns no fa sinó donar més valor encara a aquest espai.

Nòctul menut (*Nyctalus leisleri*)

Orelluda daurada (*Plecotus auritus*)

Orelluda daurada (*Plecotus auritus*)

Libèl·lula (*Sympetrum striolatum*)

Liri de neu (*Galanthus nivalis*)

Cercavores (*Prunella modularis*)

Larva de papallona apollo (*Parnassius apollo*)

Notícies de la natura: gener-març 2019

Inaugurem aquesta secció per a donar a conèixer alguns dels esdeveniments més significatius que tenen lloc cada trimestre en el medi natural del Parc Natural de Penyagolosa. Oferim una selecció d'observacions de flora i fauna, fenòmens meteorològics, esdeveniments astronòmics, etc que destaquen en el dia a dia de la nostra naturalesa. Pots participar aportant les teues observacions, vivències o fotografies, fent-les arribar a: parque_penyagolosa@gva.es.

8 de gener: Els confiats cercavores (*Prunella modularis*) es deixen veure com tots els hiverns en el cim del Penyagolosa.

8 de gener: Malgrat les fortes gelades nocturnes (-7 °C), en l'assolellat migdia s'aconsegueixen 18 °C, i encara volen les resistents libèl·lules (*Sympetrum striolatum*) en les basses congelades del arboretum.

24 de gener: Gran sequera en els tres primers mesos de l'any. Aquesta va ser una de les poques ocasions en què la neu clapejà a penes el paisatge.

25 de gener: Fan eclosió els primers ous de la papallona apollo (*Parnassius apollo*) dins del projecte de reintroducció de l'espècie a Penyagolosa.

11 de febrer: El lliri de neu (*Galanthus nivalis*), floreix al parc, clapejant de blanc-neu els prats d'alguns barrancs. Li segueix la floració de les anemones (*Hepatica nobilis*) i les violetes (*Viola sp*) que acolorixen de morat el sòl de les pinedes.

12 de febrer: Els dies freds mantenen el zel de les cabres salvatges (*Capra pyrenaica*) en els voltants del cim.

10 de març: es veuen les primeres i bellíssimes papallones paó de dia (*Inachis io*) pels voltants de Sant Joan

11 de març: Els mascles de cabirol (*Capreolus capreolus*) perden l'esborra de les seues banyes i inicien els combats en preludi del pròxim zel.

14 de març: Un grup de les rares i erràtiques merles acollarades o de pit blanc (*Turdus torquatus*) s'observen pels voltants de la Casa Forestal.

Cabra salvatge (*Capra pyrenaica*)

Anemona (*Hepatica nobilis*)

Merla acollarada (*Turdus torquatus*)

La neu clapeja Penyagolosa

LA FITXA: *l'Àguila Reial*

La reina dels cels

Ascendim cap al mític Penyagolosa, deixem arrere les espesses pinedes i el paisatge es fa més obert, la vegetació més esclarissada, adaptada a les dures condicions de l'alta muntanya. El sol, ja alt, calfa tímidament l'aire de finals de l'hivern, arrancant efluvis aromàtics de les plantes medicinals, el cel no pot ser més blau i el paisatge és grandió: impressiona veure serres, boscos i prats als nostres peus, a soles!,...nosaltres i la muntanya!

De sobte, com una encarnació de l'esperit dels cims, apareix volant majestuosa: l'àguila reial! En premi a l'esforç de la nostra silenciosa ascensió, ens passa molt a prop, tant, que sentim com les seues plomes daurades pel sol xiuxiuen en lliscar-se per l'aire. La trobada tan sols dura un instant i prompte s'allunya cap als abismes situats al sud del pic, regalant-nos una vivència de pura llibertat i atàvic salvatgisme.

Amb més de dos metres d'envergadura, l'àguila reial (*Aquila chrysaetos*) és la major àguila d'Europa i una de les joies de la nostra estimada muntanya. De tons marrons i daurats en els adults, sembla no obstant això quasi negra quan la veiem alta en el cel, sent el més habitual observar-la remuntant-se o planejant lentament i sense esforç gràcies a les seues enormes ales. Pot no obstant això aconseguir grans velocitats en vol en picat i al costat de la seua força, la seua llegendària vista (8 vegades més aguda que la humana) i les seues acerades arpes, la doten per a ser un formidable depredador que caça des de fardatxos, conills o gralles de bec roig fins a cries de cabres salvatges, a més d'alimentar-se també de carronya. Com tots els depredadors contribueix a l'equilibri ecològic dels ecosistemes on habita i a la bona salut de les poblacions de les seues preses ja que elimina als exemplars malalts o amb malformacions.

Fa niu en grans i inaccessible penya-segats i requereix de grans territoris per a sobreviure, per la qual cosa la seua densitat és molt baixa. A penes existeix una parella al parc natural i el

Àguila reial

Àguila reial

seu entorn immediat. Per a intentar observar-la cal passejar amb els ulls atents al cel -i preferiblement dotats de prismàtics- pels camins o sendes que discórreguen per zones obertes i altes on estableix els seus llocs de cacera.

Observatori de ocells

El manteniment del parc

Els treballs de la brigada

En aquest primer trimestre de l'any, la brigada de manteniment del Parc Natural de Penyagolosa ha dedicat gran part del seu temps a la construcció d'un observatori d'ocells darrere de les quadres del centre d'interpretació i enfront d'una de les basses de l'arboreto. L'elecció d'aquest emplaçament es va realitzar tenint en compte el costum d'un bon nombre d'ocells per aquest lloc com a espai per a beure i prendre els seus banys. L'objectiu d'aquesta construcció és habilitar un espai en el qual el visitant del parc pugui gaudir de l'observació d'ocells sense molestar-los fent d'aquesta una activitat més completa i reeixida.

En relació amb la millora d'hàbitats de fauna i també situat al costat de la bassa anteriorment citada, s'ha construït un refugi per a mamífers de pedres i troncs per a facilitar l'assentament de fauna en el camp de visió de l'observatori.

D'altra banda, s'ha continuat amb els treballs de manteniment de sendes i pistes, la retirada d'arbres morts, el manteniment de l'arboreto "Josep Vigo i Bonada" i del centre d'interpretació.

La brigada de manteniment del parc també ha col·laborat amb les diferents plantacions realitzades al parc durant les activitats de cap de setmana mitjançant la preparació dels clots de plantació.

Refugi per a mamífers

Educació ambiental

En aquesta secció volem mostrar algunes de les activitats educatives dutes a terme pel parc durant el trimestre passat.

El divendres 18 de gener, estrenarem l'any en el col·legi de Vistabella amb una interessant xarrada interactiva i altres activitats lúdic-didàctiques sobre el Sistema Solar i les condicions mediamambientals necessàries per a la vida.

El dissabte 20 de gener, vam fer una excursió guiada al barranc de la Teixera en la qual visitarem el teix centenari que allí es troba i vam aprendre sobre la gran importància dels arbres en la vida del bosc i en la contenció del canvi climàtic.

El diumenge 27 de gener, en una altra ruta guiada, aquesta vegada pel Planàs, el Rodesnar i el Rebollar, vam mostrar als assistents els diferents tipus de boscos del Parc Natural i contemplarem alguns majestuosos arbres monumentals. Vam aprendre com cada bosc es dona en un sòl i en un clima determinats, crea un ambient diferent i alberga una flora i una fauna particular.

El 17 de febrer, vam participar en les "XII Jornades de la Tòfona" organitzades per l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat, amb una agradable i reconfortant ruta guiada per les terres tofoneres d'aquest municipi per a conèixer l'evolució d'aquest cultiu, visitant carrasques centenàries, antics boscos tofoners i noves plantacions, alhora que es gaudia del bonic paisatge del Pla de Vistabella.

El diumenge 24 de febrer, vam realitzar l'activitat "Darrere les petjades de la fauna misteriosa": després d'una xicoteta xarrada d'introducció i mostrar una col·lecció de diferents tipus de senyals de la fauna local, ens transformarem en detectius i rastrejadors. En un recorregut per diferents paratges del Parc vam detectar petjades i altres indicis de presència de senglars, cabirols, raboses, teixons, esquiroles i altres mamífers.

El mes de març hem realitzat també dues activitats de repoblació forestal: "La dona que plantava arbres", per a celebrar el Dia de la Dona, el 10 de març vam realitzar una xarrada seguida d'un interessant col·loqui, sobre algunes destacades iniciatives femenines en la conservació de la natura. Després d'això, per a contribuir amb la Mare Terra, les famílies participants van plantar diverses desenes d'arbres autòctons en la zona del Planàs.

Animats pel benefici que suposa augmentar la biodiversitat del parc mitjançant plantacions, el 17 de març es va organitzar en col·laboració amb l'ONG *Embracing the World* una plantació en l'entrada del parc amb diferents espècies d'alt valor ambiental com aurons, pomeres, serveres i ginebres que augmentaran la disponibilitat d'aliment per a gran nombre d'animals silvestres tant ocells com mamífers.

Mas de Sanaüja, muntanya pública

El passat 10 de febrer es va celebrar l'acte de lliurament de claus de la finca Sanaüja fins ara en mans privades i que ha sigut adquirida per la Generalitat Valenciana. La finca ha sigut adquirida pel seu alt valor ambiental i simbòlic ja que alberga part del cim del mateix Penyagolosa, lloc emblemàtic de la província de Castelló i de la Comunitat Valenciana.

Al lliurament de claus va acudir el President de la Generalitat Valenciana, Ximo Puig, així com nombroses autoritats locals i provincials.

**Vols col·laborar amb nosaltres?... envia els teus articles a la següent adreça:
parque_penyagolosa@gva.es**

Redacció: Equip tècnic del PN de Penyagolosa

Parc Natural de Penyagolosa

964 76 08 38

parque_penyagolosa@gva.es

<http://www.parquesnaturales.gva.es/web/pn-penyagolosa/>

Centre d'interpretació del parc: darrere de l'ermitori de Sant Joan de Penyagolosa

12135 Vistabella del Maestrat, Castelló

